

A történelmi igazságosság napja Tordason

2014. november 6.

Visszakerült eredeti helyére Almási Balogh Elemér szobra a Hangya épülete elé. A rendezvényen ez alkalomból beszédet mondott Juhász Csaba polgármester és Szeremley Béla a HANGYA társelnöke. Az továbbiakban a polgármester beszédét olvashatják:

75 évvel ezelőtt, 1939. november 5-én leplezték le Balogh Elemér bronzba öntött mellszobrát és avatták fel az első szövetkezeti mintafalut és épületeit Tordason.

Sok szeretettel köszöntök mindenkit ezen az emlékünnepségen, külön köszöntöm Patay Vilmos országgyűlési képviselő urat, a HANGYA Szövetkezetek Együttműködésének elnökét és Szeremley Béla urat, a HANGYA társelnökét, képviselőtársaimat, intézményeink vezetőit!

De ki volt Ő valójában, akiről egy egyszerű szobor létesítése, vagy egy utcának róla való elnevezése helyett egy szövetkezeti mintafalut neveztek el.

1871-ben született Budapesten, unokája volt dr. Balogh Pálnak, Széchenyi és Kossuth házi orvosának és Hajnik Pálnak, Magyarország 1848-49 évi rendőrminiszterének, Kossuth Lajos bizalmas barátjának és hű kísérőjének a száműzetésében. Az alapfokú iskolája után négy évet a fasori Evangélikus Gimnáziumban töltött el, majd a Budapesti Kereskedelmi Akadémián tanult, ahol három év után kitüntetéssel érettségizett.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár hivatalnok volt, de dolgozott Bécsben, Berlinben, Párizsban. Érdeklődési területe, kutatásai és tanulmányai egyre inkább a szövetkezeti eszme felé irányultak, ebben látta a gazdaság, elsősorban a magyar gazdaság felemelkedésének lehetséges útját.

1898-ban Károlyi Sándor, a magyar szövetkezeti mozgalom megteremtője és vezéralakja ismertette vele a HANGYA alapítására vonatkozó elképzeléseit, és felkérte, hogy szervezze meg a fogyasztási szövetkezetek országos központját Magyarországon. Balogh örömmel és kitörő lelkesedéssel elfogadta az invitálást, és rögtön nekiállt a Fogyasztási Szövetkezeti Központ megszervezésének. Munkája eredményeként az év végére már harminc szövetkezet vett részt a HANGYA „kötelékében” és az elkövetkező években ez a szám folyamatosan emelkedett.

Két évig titkárként, majd 34 éven keresztül igazgatóként irányította a HANGYA Termelő, Értékesítő, Fogyasztási Szövetkezetet. A HANGYA fennkölt célja, hogy a falusi nép felemelkedése által pótolják a pusztulásnak indult középbirtokos osztályt. Balogh Elemér szerint olyan generációt kell nevelni, amelyik nem a kényelmes hivatalokban, léha életmódban leli örömét, hanem aktívan részt vesz a produktív munkában. Balogh emellett a két világháború közötti időszak közhangulatának megfelelően kiemelten fontosnak tartotta a keresztény magyar szövetkezetek, kereskedelmi vállalatok fejlesztését. Az 50 000 koronás alaptőkével alapított szervezet áruforgalma egy évtized alatt elérte a 12 000 000 koronát.

Balogh Elemér karrierje a '20-as években töretlen volt és a különböző politikai, gazdasági változások ellenére a korszak meghatározó gazdasági szakembere maradt. Munkája elismeréseként, részben az ő kezdeményezésére alakított budapesti Kir. Tudományegyetem Közgazdaságtudományi fakultása díszdoktorává avatta.

A kormányzó 1920-ban gazdasági főtanácsossá a felsőház létesítésekor pedig élethossziglan tartó tagjává nevezte ki. Emellett elnöke lett a Hangyaipari Rt-nek, alelnöke a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének, a Futura, Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Részvénytársaságának, és sok más vállalat és közérdekű intézmény vezetésében is tevékenyen részt vett.

Mindezek után érthető volt, hogy 1938 szeptemberében a HANGYA Szövetkezet vezetősége úgy döntött, hogy egy magyar falut szövetkezeti szempontból tökéletesen kiépít, és ezt a szövetkezeti mintafalut Balogh Elemérről nevezik el. Hosszas megbeszélések után a fejér megyei Tordasra esett a választás. Tordas mellett szólt a fővároshoz való közelsége és aránylag könnyű megközelíthetősége, továbbá az, hogy a község lakosai között megvolt az összhang és a szövetkezeti élet már eddig is szép eredményeket ért el. Ennek helyi vezetője Podhradszky János evangélikus esperes, akinek személye biztosíték volt arra, hogy a terv sikerrel vihető keresztül.

A megvalósítás nagy erővel indult el, így 1943-ra a következő beruházások készültek el: szövetkezeti székház, tanintézet, levénteotthon, egészségház és napközi otthon, körzetvezetői lakóház, cselédházak, mélyfúrású kút, magtár, takarmánypajta és siló, istállók, baromfikellető, és mintaóll. Ezenfelül megjavították a Martonvásárra vezető utat, járdákat építettek, diófákkal fásították az utcákat. A HANGYA Szövetkezeti Központ a település éves költségvetésének a hússzorosát fordította 1939 és 1943 között a mintafalura és a mintaszövetkezetre és ezen keresztül Tordasra.

Ezen időszak alatt következett be településünk legnagyobb fejlődése így Almási Balogh Elemér szobrának visszahelyezésével fejezzük ki a tiszteletünket és a hálánkat azért, amit a HANGYA tett Tordasért.